

GL ÁTHELYEZÉSE ITATÓSHEKATOMBÁMBA

„Mégis az az érzésem, hogy irtózatosszerű itatóshekatomba előtt állok, amelybe a lelkes botanikus beprésseli növényeit. A Kőzetek Naplójának egy ritka jó megtartású kötete tárul elém, amely megőrizte számunkra . . .” (*Dr. Lambrecht*)

„Könnyek törtek elő a szememből, de rögtön felszáradtak, valaki itatóst borított az arcomra.” (*Karinty*)

„Sőt, az itatós papír, mint a lehetséges legtöbb . . .” (*Mészöly*)

Kislányom öreg G-nek hívta őt, ki nem akart 33 éves lenni. Tízéves immár. Én harminchat. Apám hatvanhárom. Ül a diófára kötött hintán. Kezében hosszú gyertya ég. *Viriust*, a naivat virrasztották, temették így. Szemetet csempészünk az elhagyott vágányra, melyen Zágrába menekültem. Utazunk. Úszunk a szemétben. Van a világon láthatár is (a százötvenkettedik oldalon), jól tudjuk mi ezt tengerészek. Ülök a teraszon. Még nyakig mocskosan. Újvidéken. A Virág utcában. És a Rozsdás esték-et lapozva a zölddióillatban hintázó gyertyánál. egy emlékversen elmélkedem. Melynek központi problémája (a százkilencvenharmadik oldalon) a vers csak halál és az is csak játék: a megszólítás. Már barátom sem tudnám tegezni — ha meghalna. Egy lélegzet alatt kellene tegezni és önzni (*Jókai*) őket. Egy lélegzet alatt. mivel több lélek-zetem, azt hiszem, már nincs is. *Thurzó Lajos* a mesterem (lásd: *celebesz celebesz nélkül*). És *Gál*. És *Debreczeni* két versét is szeretem. Kitérő kérésemet

(lásd: *A kék filozófiája*). Mindent mi a miénk és rossz át akarok engedni magamon. S felrepülni, mint e veréb, a fény szédült lepkéjével. Akárha masnit kötöttek volna csőrére. Mi nem tanultunk meg csak félni. Félni. Bennünket nem tanítottak meg élni. Írja a huszadik oldalon lenn. Kislányom balettórán volt. Szép, mint a legvékonyabb vonal. Tanka (= vékony, keskeny, kesekeny). Mint a legvékonyabb szál, úgy száll. Mint masnival csőrén ez az énekesmadár. Bár, ahogy a Nizsinszkijhez-ben írja *Jékely*, a kezdő szálát nem találja senki, s nincs az a selyem-motolla . . . Tanárnője is szép lehetett. Szarajevóban heten lefestették. A balerinák és az orosz történelem . . . Fáradt. Tán már el is aludt a hintán. Nem ébresztem fel. Hosszú még a gyertyaszál. Kell virrasztásomhoz. Hisz a harmincharmadik oldalon azt olvasom, mint engem a csönd, előnti önt a csőd. Vérebeim lábamnál. Rózsáim tetvesek. De ott már a mérge (100 l.) japánakác asztalomon. Az ember nem tudja, merről — lentről, föntről? — védekezzen. Meg ne gyúljon a kislány. Fiam fel ne hörpintse a mérget. Én: látom magam, akár egy fényképen, ahogy kötöm fel a hintát. Most lenne 74 éves ő, ki 34 évén túl akart adni. Vitéz nagyanyám most hány éves is lenne? Halála óta nem beszélgettünk. Pedig vannak dolgok, amelyeket csak vele tisztázhatnák. A földdel. A mezei egerek, szartúró bogarak (egy könnyű csak a szar — írja a nagy-nagy cseh költő, *Holan* —, tehát *Sziszifusz* csal) is várják beszélgetésünket. Szeretem a zsákutcákat. Engedelmével hozzátenném: mint végtelen kalandokat. Jobbról az ötvenedik oldalon már magától nyílik a könyv: mi vagyunk a jugoszláviai magyar költő. Mind több lepke bukik a gyertyába. Mind több énekes csőrére kötődik égő masni. Mind több mezeten csigát üt át a tövis. S én csak lapozok, lapozok: pontosan fel van minden itt jegyezve, szegény anyám a főhitelező, én nem tudom, a tenger merre van és hogy került e tenger könny elő. A huszonharmadik oldalról. Kislányom tenyerében párolog a viasz. Nemsokára betakarják az udvart a kendermagos tyúkók, hipermangánban evező kacsák. Csak mondani akart valamit, a két-százhatvannyolcadik oldalon. Elaltatás előtt én is szeret-

ném közölni önnel, ki már egy éve alulról, gyökérről szagolja-szívja a dohány, az új nap (ez az ön kifejezése), tán az évszázad hírét (az ön életében még nem volt a zágrábi rádiónak éjfélről négyig műsora és kis kalóz adókat kényszerült kergetni tranzisztorosán; mint naplójából értesültünk, *Krleža* is Tiranát hallgatja ilyenkor — tranzisztorosok vagyunk, szó szoros értelmében, mindannyian, írja *Stockhausen*): A RÁKOT KLOROFORM IDÉZI ELŐ. És az itatós valahol itt jön be. A dohánynál. Miközben én már ferde mennyezetű padlásszobámban ülök. Belesimogatok a semmibe íróasztalom alá. Ezt a százhuszonnyolcadik oldalon húzom alá. Hisz élete legnagyobb élménye volt tán az, amikor *Karinty*val sakkozott és dohányt adott el neki, minden bizonnyal hercegovinait. Revibolt veszek be. S ahogy *Péterfy* mondja, kezdődik azután az egymásrarakás, a megnyújtás, toldozás, a hangszerelés delíriuma. Régiálsóneműszín itatóslepedőmon (innen két út ágazik: az egyik a rózsaszín rózsza témája, a másik a gumilepedő felé), melyen, mint egy gyönyörű dohánylevelet, önt most lepontosabban át-

preselem. Az ánizscserje (mely Szent Mária-Magdolna nyelvéből nőtt ki, s kriptája felnyitásakor édeskés illattal árasztotta el a jelenlevőket), egy szál hidrogénezett árvalányhaj, a zsebphárként összetolható karfiol, a molukki rákok egy kihalt alakja (halálküzdelmében nyolc ízben csapkodott jobbra-balra e rózsaszín pamutrongyban), Kata attackja (miatta nem ereszkedem a katakombákba) és *Szirmai Károly* szirmai mellé. Miközben számomra az egészben csupán az az érdekes, hogy *Cendrars* a KLOROFORMTÓL (melyet a fölcsévélt filmtekercs áraszt bádogdobozából) jut el még ugyanabban a mondatban az ánizsig, mi pedig a rádió első hajnali híretől, mindössze két óra leforgása alatt, tehát még mindig egy jól megfogalmazott hír (gyász) keretein belül: a RÁKIG. Ismételjük meg: A RÁKOT KLOROFORM IDÉZI ELŐ. Szövegünk, tehát az új nap, szintjén immár megcáfolhatatlanul. Konok sárga fiatal homok (161. old.) — ez roppant fekszik nekem (gyönyörű: fekszik, roppant fekszik nekem a sivatag!), bár fogalmam sincs, mi

ez, ki ez a fiatal. Ám hajszolódjunk tovább — kloroform alá? Bűdös rongy, mondta kislányom, amikor kivették manduláját. Vak tevé sír. Féltalpalják — marhabőrt varrnak egyenesen élőbbörrre. Sír a sivatag üres a sír itt senki sem temet (ugyanazon az oldalon). Hallom-érezem a kötél csikorgását a diófán. Ráfagyott már a viasz kislányom kezére. Csöpp jégkesztyű nyúl a nap után. És szívárogni kezd a szép kék antracén. (Pál utcai fiúk). Olykor két sarkánál fogva, mint a ministráns a szalvétát, melytől csak az ostya fehérebb *Karinthy*: Kit szeretsz jobban nállam? Van valaki, kinek fehérebb a bőre? Igen. A papír. *Cendrars*: Egy befeketésre váró fehér lap van előttünk. Igen, csak hogy számomra az írás: kék, *Molnár Ferenc*-i szívárgás. (*Karinthy* tollal írt, *Móricz géppel*), felveszem az itatóst (szél emeli meg néha így a sivatagot), és ferde mennyezetem alól a feredőszo-bába viszem, a tükör elé tartom, és nézem soká, mint meztelenségemet. Bátyám és barátja egyszer napokig spriccerezett. Mister Sivatagnak szólították egymást. Meg azt mondták, aki elájul, az nem játszik. Állok a lepedővel előtted. Halványodó torreádor. Halványodó bika. Vagy ahogy Veronika állt. Fel kell itatni! Fel! Én iszom belőled, mint egy száraz itatóvályúból: csak a sárga homokot ciripelem (még mindig a százhatvanegyedik oldalon).

TOLNAI Ottó